

ĐỔI MỚI THANH TRA GIÁO DỤC ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐỔI MỚI QUẢN LÝ GIÁO DỤC

TS. VŨ LAN HƯƠNG

Trường Cán bộ Quản lý Giáo dục TP. Hồ Chí Minh

1. Sự cần thiết phải đổi mới thanh tra giáo dục

Thời gian qua, hệ thống giáo dục của chúng ta đã đạt được những thành tựu to lớn: Chuyển từ nền giáo dục tinh hoa sang nền giáo dục đại chúng, tạo cơ hội học tập cho nhiều người. Về cơ bản, hệ thống giáo dục của chúng ta đã ngày một hoàn thiện theo xu thế phát triển chung của thế giới. Tuy nhiên, nền giáo dục của chúng ta vẫn còn nhiều bất cập. Cụ thể: Chất lượng, hiệu quả giáo dục và đào tạo còn thấp so với yêu cầu, nhất là giáo dục đại học, giáo dục nghề nghiệp. Chưa chú trọng đúng mức việc giáo dục đạo đức, lối sống và kĩ năng làm việc. Phương pháp giáo dục, việc thi, kiểm tra và đánh giá kết quả còn lạc hậu, thiếu thực chất. Quản lý giáo dục và đào tạo còn nhiều yếu kém. Đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục bất cập về chất lượng, số lượng và cơ cấu; một bộ phận chưa theo kịp yêu cầu đổi mới và phát triển giáo dục, thiếu tâm huyết, thậm chí vi phạm đạo đức nghề nghiệp. Đầu tư cho giáo dục và đào tạo chưa hiệu quả. Chính sách, cơ chế tài chính cho giáo dục và đào tạo chưa phù hợp. Cơ sở vật chất kĩ thuật còn thiếu và lạc hậu, nhất là ở vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn.

Để phát triển giáo dục đáp ứng yêu cầu xây dựng, phát triển đất nước trong bối cảnh hiện nay, Chiến lược phát triển giáo dục Việt nam đến năm 2020 đã đặt ra yêu cầu cấp thiết cần phải đổi mới quản lý giáo dục làm khâu đột phá. Nhiều định hướng quan trọng của đổi mới quản lý giáo dục đã được luật hóa và triển khai:

- Đổi mới quản lý nhà nước về giáo dục đào tạo theo nguyên tắc: Tách bạch quản lý nhà nước với hoạt động chuyên môn, cơ quan quản lý nhà nước không làm thay nhiệm vụ của các cơ sở giáo dục; Đẩy mạnh phân cấp quản lý nhà nước về giáo dục đào tạo, giao chính quyền địa phương các cấp phối hợp tham gia quản lý các cơ sở đào tạo (các học viện, trường đại học và cao đẳng) trên địa phương; Chú trọng việc soạn thảo, ban hành văn bản, quy phạm pháp luật và đưa các văn bản, quy phạm pháp luật vào cuộc sống; Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra các hoạt động giáo dục và xử lý kịp thời, nghiêm minh các hành vi vi phạm; Tạo điều kiện cho việc giám sát của các cơ quan quản lý nhà nước và các lực lượng xã hội.

- Đổi mới quản lý nhà trường theo hướng tăng cường tính tự chủ và trách nhiệm xã hội, chuyển từ sự chỉ đạo và giám sát chặt chẽ của các cơ quan quản lý sang giám sát bằng quy định pháp luật và các tiêu chuẩn, tiêu chí chất lượng. Thanh tra giáo dục có vai quan trọng đối với việc bảo đảm kỉ cương hoạt động chuyên môn và nâng cao chất lượng, là công cụ sắc bén của quản lý nhà nước trong lĩnh vực giáo dục. Trước yêu cầu đổi mới căn bản giáo dục và đào tạo, đổi mới quản lý là khâu đột phá nhằm nâng cao chất lượng toàn diện, đổi mới công tác thanh tra giáo dục là một giải pháp quan trọng đòi hỏi tất yếu và cấp thiết.

2. Đổi mới thanh tra giáo dục

Trước yêu cầu đổi mới quản lý giáo dục đòi hỏi chúng ta phải đổi mới thanh tra giáo dục trong đó cần quan tâm đến các nội dung chính sau: Căn cứ pháp lý

từ các văn bản; Quan điểm đổi mới thanh tra giáo dục; đổi mới thanh tra hành chính và thanh tra chuyên ngành trong lĩnh vực giáo dục; Các điều kiện bảo đảm cho công tác thanh tra; Trách nhiệm của các chủ thể quản lý và chủ thể thanh tra.

2.1. Căn cứ pháp lý từ các văn bản

Luật Thanh tra (2010); Luật Giáo dục (2005, sửa đổi bổ sung 2009); Luật Giáo dục Đại học (2012); Nghị định 115/2010/NĐ-CP Quy định trách nhiệm quản lý nhà nước về giáo dục và nhiều văn bản pháp quy liên quan khác.

Trước yêu cầu đổi mới căn bản toàn diện giáo dục và đào tạo, các chủ trương đổi mới của ngành, Nghị định 85/2006/NĐ-CP về việc Tổ chức và hoạt động của Thanh tra giáo dục và Thông tư 43/2006/TT-BGDĐT Hướng dẫn thanh tra toàn diện nhà trường, cơ sở giáo dục khác và thanh tra hoạt động sư phạm của nhà giáo đã có những bất cập trong tình hình mới. Trước yêu cầu đổi mới quản lý giáo dục, đòi hỏi phải đổi mới công tác thanh tra giáo dục, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 42/2013/NĐ-CP về Tổ chức và hoạt động thanh tra giáo dục thay thế Nghị định số 85/2006/NĐ-CP; Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành Thông tư số 39/2013/TT-BGDĐT Hướng dẫn về thanh tra chuyên ngành trong lĩnh vực giáo dục thay thế Thông tư số 43/2006/TT-BGDĐT Hướng dẫn thanh tra toàn diện nhà trường, cơ sở giáo dục khác và thanh tra hoạt động sư phạm của nhà giáo.

2.2. Quan điểm đổi mới thanh tra giáo dục

Đẩy mạnh hoạt động thanh tra hành chính, thanh tra chuyên ngành theo hướng tăng cường phân cấp, đẩy mạnh công tác tự thanh tra, kiểm tra của cơ sở giáo dục. Nghị định 42/2013/NĐ-CP đã phân rõ trách nhiệm của thanh tra bộ, thanh tra sở giáo dục và đào tạo, thanh tra tỉnh, thanh tra huyện trong việc thanh tra hành chính và thanh tra chuyên ngành về giáo dục. Phòng giáo dục và đào tạo thực hiện việc kiểm tra theo thẩm quyền, không thực hiện chức năng thanh tra mà thực hiện công tác kiểm tra đối với các đơn vị trực thuộc.

- Về thanh tra hành chính: Cần tăng cường cho các bộ, ngành, địa phương thực hiện thanh tra hành chính đối với các cơ sở giáo dục trực thuộc.

- Về thanh tra chuyên ngành: Theo nguyên tắc tăng cường tính tự chủ phải đi đôi với tính tự chịu trách nhiệm tự thanh tra, kiểm tra đơn vị mình.

Chuyển mạnh trọng tâm từ thanh tra chuyên môn sang thanh tra trách nhiệm quản lý. Đối với giáo dục phổ thông, không thực hiện thanh tra hoạt động sư phạm nhà giáo chống chéo với việc đánh giá nhà giáo theo chuẩn nghề nghiệp hàng năm.

Từng bước nâng cao chất lượng các cuộc thanh tra nhằm không chỉ tác động đến đối tượng thanh tra mà còn tác động lên hệ thống giáo dục quốc dân, góp phần nâng cao hiệu quả công tác quản lý nhà nước về giáo dục. Thực hiện công tác thanh tra có trọng tâm, trọng điểm để có sức lan tỏa lớn hơn.

Tạo điều kiện bảo đảm cho công tác thanh tra hiệu lực, hiệu quả.

Đề cao trách nhiệm của các chủ thể quản lý và chủ thể thanh tra.

3. Chương trình bồi dưỡng công tác viên thanh tra giáo dục tại Trường Cán bộ Quản lý Giáo dục TP. Hồ Chí Minh

Nhằm trang bị kỹ năng nghiệp vụ cho công tác viên thanh tra, ngày 25 tháng 9 năm 2014 Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Thông tư số 32/TT-BGDĐT Quy định về chương trình bồi dưỡng nghiệp vụ công tác viên thanh tra giáo dục. Mục tiêu của chương trình làm cơ sở bồi dưỡng nghiệp vụ, góp phần kiện toàn đội ngũ, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của đội ngũ công tác viên thanh tra giáo dục, đáp ứng yêu cầu đổi mới tổ chức và hoạt động thanh tra giáo dục trong tình hình mới. Chương trình đặt các yêu cầu sau: 1) Về kiến thức: Nắm vững một số quy định pháp luật về thanh tra, kiểm tra, giải quyết khiếu nại, giải quyết tố cáo, phòng chống tham nhũng và xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực giáo dục; 2) Về kỹ năng: Hình thành, nâng cao các kỹ năng cần thiết để tham gia thực hiện nhiệm vụ thanh tra, kiểm tra, giải quyết khiếu nại, giải quyết tố cáo, phòng chống tham nhũng và xử lý vi phạm hành chính trong lĩnh vực giáo dục; 3) Về thái độ: Nâng cao ý thức tuân thủ pháp luật, ý thức trách nhiệm về vai trò của công tác viên thanh tra giáo dục, trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục Việt Nam. Đối tượng tham gia bồi dưỡng: Công tác viên thanh tra giáo dục, các nhà giáo, cán bộ quản lý, cá nhân có nhu cầu. Nội dung chương trình chia làm 3 phần: 1) Tổng quan về thanh tra giáo dục và công tác viên thanh tra giáo dục (15 tiết); 2) Kỹ năng cơ bản của công tác viên thanh tra giáo dục (30 tiết); 3) Công tác kiểm tra của cơ quan quản lý giáo dục, cơ sở giáo dục (10 tiết); Tiểu luận cuối khóa và tìm hiểu thực tế (20 tiết).

Học viên Quản lý Giáo dục và Trường Cán bộ Quản lý Giáo dục TP. Hồ Chí Minh là hai đơn vị được Bộ Giáo dục và Đào tạo giao nhiệm vụ tổ chức bồi dưỡng, cấp chứng chỉ bồi dưỡng nghiệp vụ công tác viên thanh tra giáo dục. Hình thức bồi dưỡng tập trung tại cơ sở bồi dưỡng.

Ngày 9/3/2015, lớp bồi dưỡng nghiệp vụ công tác viên thanh tra giáo dục khóa I đã tổ chức tại Trường Cán bộ Quản lý Giáo dục TP. Hồ Chí Minh. Tính đến đầu tháng 4, đã có 434 học viên trường phổ thông tham gia khóa bồi dưỡng công tác viên thanh tra đến từ các tỉnh Quảng Ngãi, Bình Định, Lâm đồng, Tây Ninh, Bến Tre, Kon Tum, Trà Vinh, Long An, Đồng Nai, Vĩnh Long... Dưới đây là kết quả khảo sát cuối khóa ở 03 khóa bồi dưỡng công tác viên thanh tra trường phổ thông.

3.1. Một số thông tin về học viên

Về giới, nam chiếm tỉ lệ 39,4 %, nữ chiếm tỉ lệ 60,6 %. Về trình độ đào tạo, có 22,9% số học viên có trình độ sau đại học, 71% có trình độ đại học. Cán bộ quản lý chiếm 51,3 %, giáo viên là 48,7 %. Về thâm niên công tác, số người có thời gian công tác trên 20 năm chiếm 39,5%, số học viên có tuổi nghề dưới 10 năm chiếm 11,7%.

Thông tin trên cho thấy học viên tham gia lớp tập huấn đều đạt trình độ chuẩn và trên chuẩn. Số học viên là cán bộ quản lý chiếm trên ½, đa số đều có thâm niên trong nghề cao. Kết quả khảo sát cho thấy có tới 32,9% học viên chưa tham gia bất kỳ khóa tập huấn nào. Chỉ có 8,4% đã tham gia khóa bồi dưỡng công tác viên thanh tra. Có 58,7% số học viên có tham gia một số các khóa bồi dưỡng khác như cán bộ quản lý, tổ trưởng chuyên môn.

3.2. Về nội dung chương trình, tổ chức triển khai chương trình

Đánh giá về tính cần thiết của chương trình có tới 97 % số học viên được hỏi cho rằng chương trình rất cần thiết và cần thiết. Chỉ có một tỉ lệ không đáng kể (3%) ý kiến cho rằng có học hay không học cũng không sao. Để tìm hiểu những khúc mắc của học viên, chúng tôi đã đưa ra câu hỏi: Anh/chị thường gặp khó khăn ở những vấn đề nào sau đây: 1/ Kỹ năng thanh tra; 2/ Nắm văn bản quy phạm pháp luật; 3/ Xác định mục tiêu xử lý tình huống; 4/ Phân tích tình huống; 5/ Đề xuất giải pháp. Kết quả khảo sát cho thấy có tới 51,8 % ý kiến cho rằng rất khó khăn trong việc nắm văn bản quy phạm pháp luật và 18,6 % là kỹ năng thanh tra. Điều này cho thấy một thực tế, thanh tra trước kia hầu như chỉ dựa vào kinh nghiệm nghề nghiệp, hiện nay chuyển sang thanh tra dựa vào các văn bản luật, theo luật là một vấn đề rất khó đối với các công tác viên thanh tra.

Để tìm hiểu ý kiến học viên về việc kiểm tra đánh giá cuối khóa học, chúng tôi đưa ra câu hỏi: Theo anh/chị kiểm tra đánh giá kết quả cuối khóa nào là phù hợp: 1/ Cả lớp viết chung một bài tự luận; 2/ Làm bài kiểm tra trắc nghiệm; 3/ Bài tập tình huống theo nhóm. Kết quả khảo sát cho thấy, 70,4 % đồng ý với cách làm bài tập tình huống theo nhóm. Chỉ có 9,9 % đồng ý với bài kiểm tra tự luận và 16,2 % đồng ý với bài kiểm tra trắc nghiệm.

Về hình thức tổ chức lớp học: Có 48,3% chọn việc tổ chức lớp học tại địa phương và 50,6 % chọn hình thức tập trung tại cơ sở đào tạo.

Về phương pháp giảng dạy, hầu hết các ý kiến đều hài lòng với phương pháp giảng dạy luôn gắn với những dẫn chứng cụ thể, thảo luận sôi nổi với các bài tập tình huống. Việc quản lý lớp học khá tốt.

Kết thúc khóa học, các học viên đều hài lòng với việc tổ chức lớp, phương pháp giảng dạy và những kiến thức, kỹ năng được trang bị. Những kiến thức, kỹ năng được trang bị trong chương trình bồi dưỡng nghiệp vụ công tác viên thanh tra, đội ngũ công tác viên thanh tra của các tỉnh thành tham gia khóa học sẽ là những nhân tố tích cực trong sự nghiệp đổi mới thanh tra giáo dục đáp ứng yêu cầu đổi mới quản lý giáo dục ở các địa phương.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.
- [2]. Trường Cán bộ Quản lý Giáo dục TP. Hồ Chí Minh - Học Viện Quản lý Giáo dục, Tài liệu bồi dưỡng công tác viên thanh tra giáo dục.

SUMMARY

To develop education in the context of meeting the national construction and development, the Vietnam education development strategy by 2020 has put an urgent need to renew educational management as a breakthrough stage. In which, an important and indispensable is to enhance overall product quality and innovate educational inspection. The article mentions the need to renew educational inspection, its contents and collaborator training program at the College of Education Management Officer, Ho Chi Minh city.

Keywords: Educational inspection renewal; educational management renewal; educational inspection collaborators.